

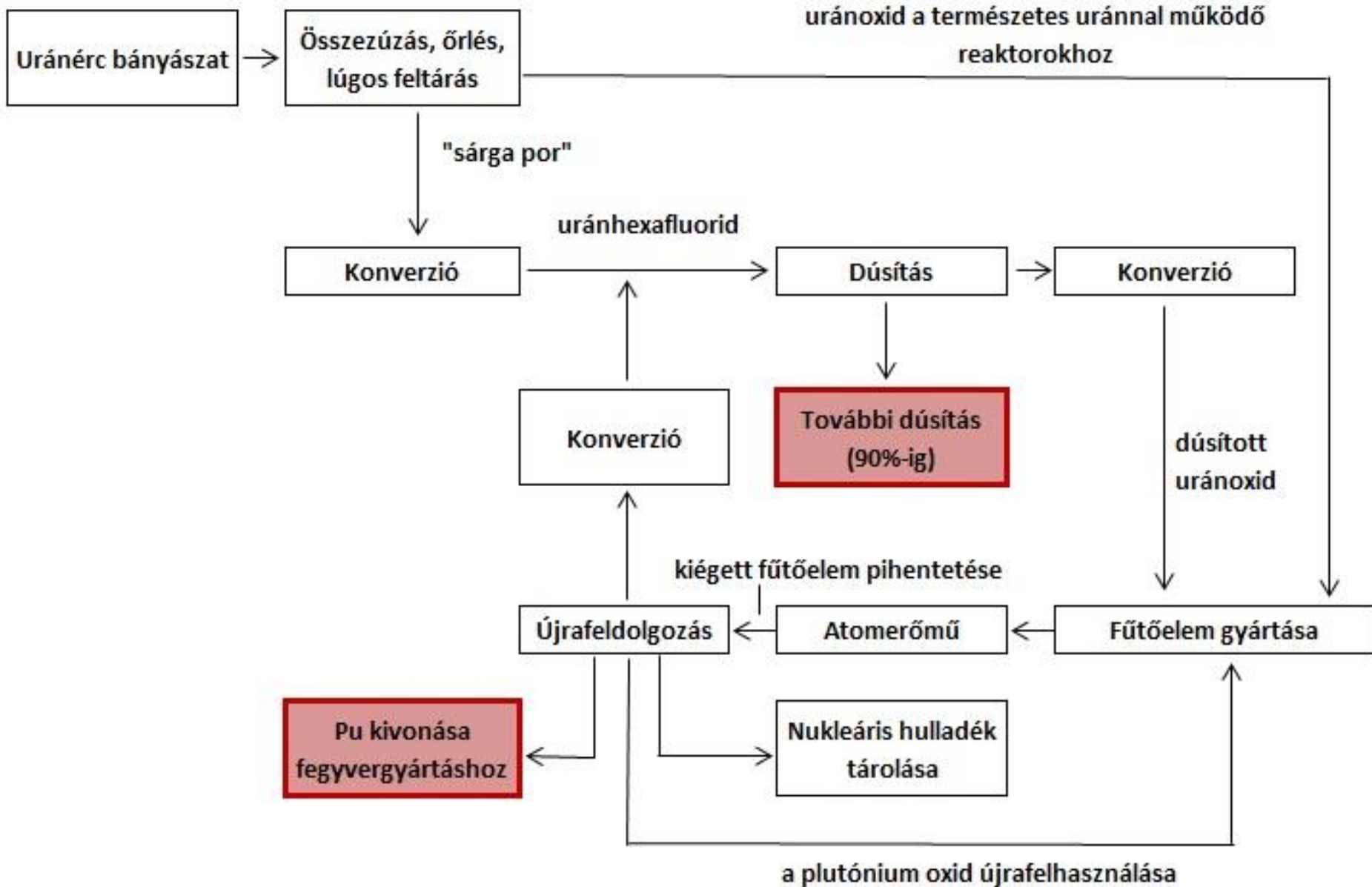
Biztonsági kihívások és stratégiai válaszok
c. kormánytisztviselői továbbképzés

Irán: Szankciókon innen és túl

Péczeli Anna, PhD
peczeli.anna@gmail.com

2016. május 25.

A nukleáris fűtőanyag ciklus

Történelmi áttekintő

- Korai szakasz: amerikai segítség (Atomot Békéért Program)
- 1967: Irán kutatóreaktort vásárol az Egyesült Államoktól
 - Teheráni Kutatóreaktor (5MW teljesítmény, HEU üzemanyag)
 - Sah: 23 atomerőmű építése 2000-ig
- 1968: Irán csatlakozott az Atomszorompó-szerződéshez (NPT)
- 1979: iráni iszlám forradalom → kapcsolatok megszakítása
- **Búsehr nukleáris reaktor:**
 - Siemens design a németektől
 - Az építkezés 1976-ban kezdődött
 - Az Öböl-háború után szigorú korlátozások a nukleáris technológiai transzferekre → a németek nem tudtak visszajönni
 - 1995: megállapodás az oroszokkal (Rosatom) egy 1000 MW-os reaktor építéséről
 - 2011. szept.: rákapcsolták az ország elektromos hálózatára
 - 2014. nov.: megállapodás Oroszországgal két új reaktor blokk építéséről

A nukleáris vita

- 2002. aug.: két épülőben lévő nukleáris létesítmény leleplezése
 - Nehézzvízműves reaktor Arakban (probléma: Pu üzemanyag)
 - Urándúsító üzem Natanzban (jelentős része a föld alatt)
- **Atomsorompó kötelezettségek:**
 - Jelentéstételi kötelezettség az üzembe helyezést megelőzően legalább 180 nappal
- **NAÜ:**
 - Azonnal ellenőrzést követelt a létesítményekhez
 - Probléma: bizalom (az épületek egy része föld alatt volt)
- **Új létesítmények:**
 - 2009. szept.: Kom (Fordó): második urándúsító létesítmény (egy sziklába rejtve)

Nukleáris létesítmények

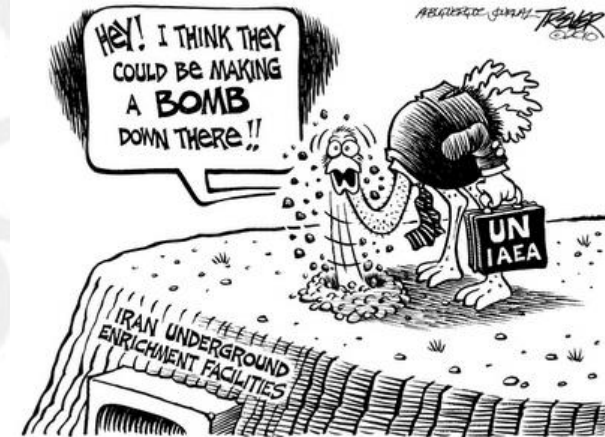
A NAÜ és az Atomsorompó

• Az Atomsorompó-rendszer:

- Atomhatalmak vs. atomfegyverrel nem rendelkezők
- Verifikáció: a NAÜ-t kérték fel
 - Átfogó biztosítéki megállapodások - jelentéstételi kötelezettség a nukleáris létesítményekről és anyagokról (probléma: a NAÜ csak a bejelentett létesítményeket ellenőrizheti)

• A NAÜ ellenőrzési mechanizmusai:

- 1997: Kiegészítő Jegyzőkönyv:
 - Irán aláírta 2004-ben, de sosem ratifikálta (azóta vissza is vonták)
- Ellenőrzések:
 - Ad hoc: a nemzeti bejelentések ellenőrzésére
 - Rutin: előre meghatározott menetrend szerint, vagy bejelentés nélkül
 - Speciális ellenőrzés: ha gyanú merül fel a kötelezettségek betartásával kapcsolatban
 - Biztosítéki látogatás: a releváns design információk ellenőrzése és a biztonságos működés szavatolása

Az iráni nukleáris vita az Egyesült Államokban

A Bush-adminisztráció:

- Iránt a „gonosz tengelye” országai közé sorolták
 - Probléma: hitel elvesztése az iraki fiaskóval
- Kongresszusi meghallgatások
- Több negatív ösztönző, mint pozitív
- Megelőző csapásmérés terve Iránnal szemben:
 - Problémák:
 - A hírszerzés megbízhatósága
 - Az iráni szándékokról nincs teljes információ
 - Egy bombázás biztos, hogy a katonai program felé tolná Iránt
 - Ez csak késleltetné a nukleáris fejlesztéseket, de nem állítaná meg
- 2007: NIE jelentés:
 - Teherán felfüggesztette katonai programját 2003-ban
 - De Irán nyitva hagyja a lehetőségét a nukleáris fegyverek fejlesztésének

Az iráni nukleáris vita az Egyesült Államokban

Az Obama-adminisztráció:

- Nyitott ököllel közelít Iránhoz
- Retorikailag egyértelműen több pozitív ösztönző, mint negatív

Gyakorlatban sok folytonosság Bush-sal:

- A szankciós rezsim kiterjesztése
- Minden lehetőség az asztalon van (új bunkertörő rakéták fejlesztése)
- Ígéretes tárgyalások vs. állandó nyomás Izraelből és a konzervatív körökből
- Hagyaték-építés

A szankciós rezsim

- **ENSZ BT határozatok:**

- 1737 (2006. dec. 23.)
- 1747 (2007. márc. 24.)
- 1803 (2008. márc. 3.)
- 1929 (2010. jún. 9.)

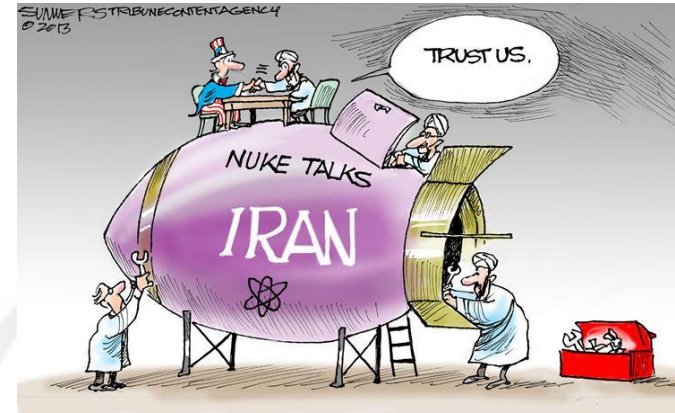
- **EU szankciók:**

- Kezdetre: 2012. jan. 23.

- Bilaterális szankciók: Ausztrália, Dél-Korea, Egyesült Államok, India, Izrael, Japán, Kanada, Svájc

- **Hatás:**

- A riál leértékelődése: 56%
- Infláció: 40%
- Élelmiszer és olajárak növekedése
- Gyógyszer-hiány
- A gazdaság 15-20%-kal kisebb, mint lehetne
- Munkanélküliség: 20%
- Hiányzó olajbevételek: 160 milliárd \$
- Befagyasztott iráni pénzkészletek: 100 milliárd \$

Megállapodások Iránnal

- Tárgyalási keretek:

- P5+1
- Párhuzamos tárgyalások a NAÜ-vel

- Tárgyalási fordulók:

- Genf (2009. okt.), Isztambul (2011. jan.), Isztambul (2012. ápr.), Bagdad (2012. máj.), Almaty (2013. ápr.), Bécs és Genf (2013. szept-nov.)

- Ideiglenes megállapodás (2013. nov. 24.):

- Hat hónapra ideiglenes korlátozások: a nukleáris program kulcselemeinek befagyasztása, a szankciók csökkentéséért cserébe + a NAÜ-nek nagyobb hozzáférés
- 2014. júl.: meghosszabbítás → 2014. nov.: meghosszabbítás

- Keretmegállapodás (2015. ápr. 2.):

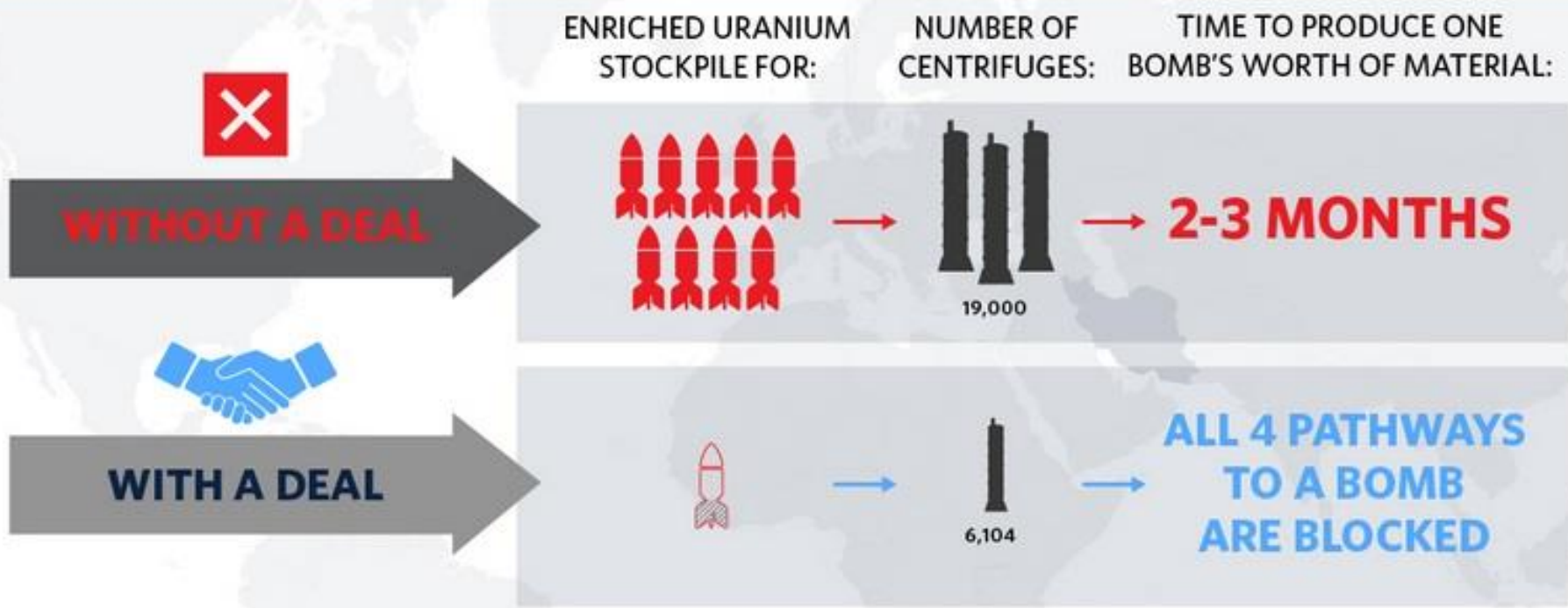
- A nukleáris megállapodás konkrét elemeinek lefektetése

UNDER THE NUCLEAR DEAL, INTERNATIONAL INSPECTORS WILL MONITOR IRAN'S NUCLEAR PROGRAM AT EVERY SINGLE STAGE

- Aláin

IF IRAN TRIES TO BUILD A NUCLEAR BOMB TODAY,
HOW LONG WOULD IT TAKE?

WH.GOV/IRAN-DEAL

#IranDeal

COVER

WH.GOV/

Fuel Manufacturing

Enrichment

Suspicious Locations

D

IranDeal

Vitás kérdések

1) A P5 túl sok engedményt tett:

- Korlátozott dúsítási kapacitás engedélyezése, vagy bizonyos létesítmények további működése

2) A verifikáció nem elég erős

- Nem lehet garantálni, hogy Irán nem fog csalni

3) „Sunset clause” - időbeli hatály

- A szigorításokat fokozatosan feloldják, és a megállapodás nem oldja meg az iráni nukleáris kérdést végérvényesen
- 15 éven belül korlátok nélküli dúsítás, modernebb centrifugákkal

4) „Snap-back” szankciók nem fognak működni

- A gazdasági érdekek majd felülírják a politikaiakat

5) A szankciók feloldásával Irán milliárd dollárokkal támogathat terrorista szervezeteket

Gazdasági lehetőségek

Irán gazdasági adottságai:

- 80 milliós lakosság
- Kőolaj: 158 milliárd hordó (világon a 4. legnagyobb)
- Földgáz: 34 milliárd köbméter (világon a 2. legnagyobb)
- GDP (nominális): majdnem 400 milliárd \$

Magyarország:

- 2015. május: külügyminiszteri látogatás Iránban
- Lehetőségek:
 - Kulturális kapcsolatok: Magyar Kulturális Intézet Teheránban
 - Oktatás: 1100 iráni diák Magyarországon (ELTE)
 - Gazdaság: kettős adóztatás, gyógyszer- és az élelmiszeripar, az információs technológia és a vízgazdálkodás
 - Energetika: iráni szakemberek továbbképzése (2016. febr.)
- 2015. nov.: Miniszterelnöki látogatás 70 magyar céggel
 - GVB, Külkereskedelmi Iroda, Eximbank finanszírozás

		New UN resolution	Implementation Day	Transition Day	Later
Shipping					
				Some entities still designated	
				Conditions remain, some IRGC-linked entities still designated	
Oil/gas				Asset freeze remains on KAA**	
				Some entities still designated	
				Conditions remain, some IRGC-linked entities still designated	
Banks				Asset freeze remains on Bank Sepah	
				Some banks still designated	
				Conditions remain, some IRGC-linked banks still designated	
Civil nuclear				Asset freeze remains on some entities***	
				Some entities still designated	
				Some entities still designated	
Civil universities****					
Military, missile producers, and the IRGC				Asset freeze remains	
Procurers and proliferators				Asset freeze remains	
					Some entities still designated

Köszönöm szépen a figyelmet!

